

לב המזעזעים

עלון חודשי בענייני הלכה ומנהגים, מתוך סדרת הספרים "לב המזעזעים"

הלכות והליכות בעניין 'רשב"י'

גיליון קפ"ב

רשב"י

התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי חי בארץ ישראל נולד חמישים שנה אחר החורבן בית שני והיה דור רביעי לתנאים.

רבו המובהק היה רבי עקיבא שממנו למד וקיבל את רוב תורתו והיה מגדולי תלמידיו והוא נמנה מחמשת תלמידיו שהעמידו תורה בישראל אחרי שנפטרו י"ב אלף זוגות של ר"ע בתקופה שעמדה להשתכח תורה מישראל.

רשב"י היה בין התלמידים הצעירים של רבן גמליאל השני נשיא הסנהדרין ביבנה.

יום הולדתו של רשב"י

יש אומרים: שנולד בל"ג בעומר שהרי אמרו חכמים (ר"ה יא, א) שהקב"ה ממלא שנותיו של צדיקים מיום כמו שמצינו אצל משה רבינו שנולד ונפטר בז' אדר (ספר בני יששכר מאמרי חודש אייר עמוד ג אות ב).

ויש אומרים: שנולד בחג השבועות יום שבו ניתנה תורה לעם ישראל.

רשב"י הוסמך להוראה

רשב"י היה בן החמשה שנסמכו להוראה בחשאי על ידי רבי יהודה בן בבא וכך היה המעשה (עיין ברכות כז, ב כח, א).

הטעם שפעם נזכר בשם רבי שמעון ופעם בשם רשב"י

כאשר נזכר רבי שמעון זה קודם שנכנס למערה, וכשנזכר רשב"י זה אחר צאתו מהמערה (ספר בן יוחאי).

רשב"י בבחינת שורש נשמתו של משה רבינו

רשב"י נקרא על פי הזוהר בוצינא קדישא שפירשו המאור הקדוש שהיה מתנוצץ ברבי שמעון בר יוחאי אור ניצוצ נשמת משה רבינו.

רמז לדבר: מהפסוק שכתוב במשה רבינו (תהילים סח יט) "עלית למרום שבית שבי" שב"ר ר"ת שמעון בר יוחאי (חיד"א מערכת גדולים י באות שלב).

רמז נוסף: שלעולם ביום שחל בו ל"ג בעומר אז חל באותו יום ד' של סוכות שהוא יום האושפיזין של משה רבינו ע"ה על פי האר"י.

רשב"י נקרא שבת: רבי שמעון בר יוחאי נקרא בפי רבי יהודה ובפי

אליהו "שבת" מה שבת להשם אף רשב"י להשם (זוהר ח"ג קמד, ב).

מעשה רשב"י והמערה

דייתי [ישב] רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתיב יהודה בן גרים גביהו, פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות, רבי יוסי שתק נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין להושיב בהן זונות, מרחצאות לעדן בהן עצמן, גשרים ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם, ונשמעו למלכות. אמרו יהודה שעילה יתעלה, יוסי ששתק יגלה לציפורי, שמעון שגינה יהרג (שבת לג, ב).

מאמר זה על רשב"י האמור בשבת הוא המאמר הל"ג של רשב"י מתחילת הש"ס, ואף מעשה זה הוא בדף ל"ג, והוא יום הסתלקות רשב"י בל"ג בעומר (בשם השר שלום מבבלזא).

"פתח רבי יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות"

הטעם שרבי יהודה סיפר בשבח מלכות רומי

הטעם שרבי סיפר בשבח המלכות והרי כתב הרמב"ם (הלכות עבודת כוכבים פרק י הלכה ד) אסור לספר בשבחן ואפילו לומר כמה נאה עובד כוכבים בצורתן קל וחומר שאסור לספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מהם שנאמר (דברים ז ב) "לא תחנם" מפני שגורם להדבק עמו וללמוד ממעשיו הרעים.

כוונת רבי יהודה לא היתה לשבח את רומי אלא לומר שטוב לחיות תחת שלטון רומי מלדור תחת שלטון אומה אחרת והיכן שאין כוונת האדם לשבח את העכו"ם אלא לומר לתועלת שגוי זה פחות רשע מותר לדעת רבי יהודה (ספר עבודת המלך על הרמב"ם פרק י מהלכות עכו"ם הלכה ד שמצא להגר"א בכתב יד למסכת שבת דף ל"ג, ב).

טעם אחר: איסור לא תחונן שייך רק במשבח גוי מסוים ששייך בזה חשש קירוב אבל שמשבח אומה שלמה אין חשש שיתקרב וילמד מדרכי אומה שלמה (הגר"ח פלאגי בספרו נשמת כל חי ח"א סימן נה, הגר"ח קצ"ל שערי ציון גליון נד).

טעם אחר: שרבי יהודה דבר בלשון תמיה ולא דיבר בשבח המלכות, ור' יהודה בן גרים לא הבין נכון את דברי ר' יהודה (שפת אמת).

להצלחת התורם בכל העניינים

טעם אחר: כוונת רבי יהודה היתה לשבח לבורא עולם שנתן בלב המלכות לספק צורכי בני ישראל כדי שישראל יהיו פנויים לעסוק בתורה לפי שלב מלכים ושרים ביד ה' (חיד"א בפתח עינים).
טעם אחר: שר"י ידע ברוח קדשו שרשב"י ישיב על דבריו שהכל תיקנו לצורך עצמן, ונמצא שהשבח היה כדי לגנותן (נשמת כל חי ד"ה ועוד י"ל).

נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן

הטעם שרשב"י דיבר דברים אשר אין בהם חפץ ולמה סיכן עצמו והרי כתוב (קהלת י כ) "ובחדרי משכבך אל תקלל"

לפי שרבי שמעון קנאת ה' קינא שזו היא הטענה של אומות העולם עם הקב"ה (עיין ע"ז ב, ב) הם אומרים שמגיע להם שכר כיון שהם תקנו שווקים וגשרים לישראל וכו' אמר להם הקב"ה תקנתם שווקים להושיב בהם זונות, גשרים ליטול מכס ועל ידי דבריו של ר' יהודה נתבטלו הטענות שאמר להם הקב"ה לכן הוזקק רשב"י להשיב על דבריו ואף ר' יהודה אמר ולא אדעתיה, ור' יהודה בן גרים אדם גדול בתורה ולא סיפר את דבריו כדרך לשון הרע אלא דרך מדרשו אמרו והגיע ונשמע למלכות (צפנת פענח שמות דרוש א ד"ה וכבר אמרו נו ע"ד). לפי שנחלקו ר' יהודה ורשב"י בדין הכרת הטוב לגוי איפה שמתכון לטובת עצמו.

גשרים ליטול מהם מכסים

הטעם שרבי יהודה אמר גשרים קודם המרחצאות ורבי שמעון אמר להפך מרחצאות ואחר כך גשרים

לפי שרבי יהודה בא לשבח, ובגשרים יש לישראל צורך יותר מהמרחצאות שאם אין להם מרחץ לא אכפת להו כי הם בגלות אין הם מתנהגים בתענוגי הגוף ודי להם חמין לרחוץ פניהם וידיהם, אבל גשרים צריך להם מאוד שאם אין גשר צריך לעבור במעברות ומלבד סכנת מים בזמן שיש רוח לא תמיד ימצא אדם מעבורת שילך במהרה משא"כ גשר מוצל מסכנה והוא מוכן עומד.

ורשב"י שבא לגנותם לומר שהם מתכוונים רק לעצמם אמר מרחצאות תחילה שיש בהם צורך עצמם יותר שנעשה להתענג גופם, אבל גשרים הרווח מהמכס שיוצא משם הכל הולך לחיל ולשומרי העיר ובזה יש תועלת גם לישראל שאם אין חילים ושומרים איש את רעהו חיים בלעו (בן יהודה ע"כ שבת לג, ב).

"הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם, ונשמעו למלכות" (שבת שם).

מדוע סיפר ר' יהודה דבריו למלכות

ר' יהודה סיפר לתלמידיו או לאביו ואמו, ולא התכון להשמיעם למלכות, ונשמעו על ידו למלכות (רש"י ד"ה שבת לג, ב ד"ה וסיפר).

יהודה בן גרים או ר' יהודה בן גרים

תוס' (שבת לג, ב) גורס ר' יהודה בן גרים ומוכיח מהגמרא במסכת מועד קטן (ט, א) "כי הוו מיפטרי ר' יהודה בן גרים ור"ש בן חלפתא מרשב"י אמר ליה לבריה אנשים הללו אנשי צורה משמע שהיה איש גדול".

האם היה מותר לר' יהודה לספר או אסור משום לשון הרע

מכאן הוכיח החפץ חיים שכיון שר' יוסי ורבי יהודה היו גדולי עולם ויראי אלוהים שנזהרים בלשון הרע ולא היו מגלים את דברי רשב"י אין היתר של אפי תלתא (עיין חפץ חיים כלל ב ב מקור חיים ב יב).

בן גרים

ר' יהודה, בן גרים היה מאביו ואמו, ולפי זה יתקיים בו דברי הגמרא בסנהדרין (צד, א) "גיוורא עד י' לא תבזי ארמאי קמיה (הגהות יעב"ץ שבת לג, ב ד"ה הלך).

עונשו של ר' יהודה בן גרים

רשב"י הביט בו ונהפך לגל של עצמות וצ"ע דקי"ל (בב"ב לט, א) כל מילתא דאי מתאמרה באפי תלתא לית ביה משום לישנא בישא מכיון שסיפר לאביו ולאמו ותלמידיו, מוכח מכאן מדנענש על זה שסיפר לאביו ולאמו ותלמידיו, מבואר שאסור לספר אף על פי שלא נתכון להזיק וכן פסק הרמב"ם (פרק ז הלכות דעות ה"ה) המספר דברים אם נשמע איש מפי איש להזיק חבריו בגופו או בממונו הרי זה לשון הרע וכתב הכסף משנה שם הוא מעובדא דיהודה בן גרים.

אזל הוא ובריה טשו בי מדרשא. כל יומא הוה מיייתי להו דביתוהו ריפתא וכוזא דמיא וכרכי, כי תקיף גזירתא, אמר ליה לבריה נשים דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ומגליא לן, אזלו טשו במערתא במערה (שבת לג, ב).

רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו היו מתחבאים במערה י"ג שנים בימי השמד, עד שהעלה גופן חלודה (ירושלמי שביעית פרק ט הלכה א).

הטעם שלא מסר נפשו על קידוש ה'

יש שהוכיחו מכאן שבמקום שיכול לקיים שניהם, גם לא לעבור וגם לברוח מחויב לברוח (שו"ת שבות יעקב ח"ב סימן קו שסבר שגזירת הריגה היתה מחמת יהדותו והווי כשעת השמד).

הטעם שרשב"י הוצרך להסתתר הרי בכוחו היה להנצל בדרך אחרת שהיה מוקף תדיר במלאכי מעלה שרפים ואופנים

לפי שרשב"י בחר מתוך רצון ומתוך שיטה בעבודת ה' את ההתנזרות מן העולם את המערה ואת הבידוד מכל מה שיכול להכשילו בהסתבבות בין אנשי העולם (יערות דבש הובא בספר לבוש יוסף ל"ג בעומר דף ריז).

הטעם שנגזר על רשב"י גזרת המלכות לברוח

לפי שרשב"י היה מבחינת נשמתו של משה רבינו וכמו שמושה ברח מפני חרב פרעה והשיג השלמות שם במדבר, כך רשב"י ברח מפני הקיסר (עיין שבת לג, ב) והשיג שלמות במערה (ליקוטי הש"ס תחילת מסכת שבת דף ו, ב, [בספר בן יוחאי למשה בן רבי מנחם מנדל קוניץ מאובן, ובספר הלולא דרשב"י מובאים שלושים דברים משמותים למשה רבינו ולרשב"י]).

הטעם שרשב"י הלך תחילה לבית המדרש ולא חשש שמא יחפשו אותו שמה

לפי שבימי רבי שמעון היתה גזירה שלא ללמוד תורה כדמוכח בגמ' (ראש השנה יט, א, ובמעילה יז, א) והיה מקום בית המדרש במקום סתר, ונחבא שם רבי שמעון והיה חושש רבי שמעון

האיך אכלו רשב"י ובניו מעץ חרובים ולא חששו לערלה

איתרחיש ניסא ואיתברא להו חרובתא ועינא מים [נעשה נס לרשב"י ובניו שנברא להם עץ חרובים ומעין מים] (שבת לג, ב).
יש אומרים: שנברא להם עץ חרובים ותמרים (מדורש רבה אסתר ג ז, ירושלמי שביעית פרק ט סוף הלכה א).

האיך אכלו רשב"י ובניו מעץ החרובים ולא חששו לערלה

כיון שהיה על יד הנס ועץ מנס אין בו דין ערלה דכתיב (ויקרא יט, כג) "ונטעתם כל עץ מאכל" והוא לא בא דרך נטיעה אלא דרך נס וליכא איסור כמו שמצאנו ברד"ק (במ"ב פרק ז, ז) בעובדא דנס השמן של אלישע דשמן שנברא על ידי נס אין בה חיוב תרומות ומעשרות כך נראה כאן דכיון שהיה על ידי נס אין חיוב של ערלה (שו"ת בית יצחק).

טעם אחר: על פי הירושלמי (פ"ק דערלה ה"ה) דאילן העולה במדבר שאינו מקום ישוב פטור מערלה, א"כ כיון שברחו למערה מחוץ לעיר שלא במקום ישוב פטור מערלה (שו"ת גבעות עולם).

טעם אחר: דבמקום פיקוח נפש היה מותר לאכול וכיון שלא היה להם דבר אחר לאכילה, ואם לא היה אוכלים היה בא לכלל פיקוח נפש לכך אכלו ולא חששו לאכילה (מחמדי תורה).

טעם אחר: על פי מה שאמרו רבותינו לא עביד קב"ה ניסא למגנא [הקב"ה לא עושה ניסים לחינם] כיון שראה רשב"י שעשה לו הקב"ה האי ניסא ידע דלא עביד הקב"ה ניסא למגני וודאי דליכא שם איסור (מחמדי התורה).

הטעם שאכלו מעץ חרובים שנברא להם הרי אסור להנות ממעשה נסים (עין תענית כ, ב)

לפי שכל הנאמר שאסור להנות ממעשה נסים מפני שמנכין לו מזכויותיו אינו אלא מידת חסידות, ובשעת צער וכדי לקיים את הנפש לא שייך להתנהג במידת חסידות (שדי חמד ח"א דף קלב בשם החיד"א) וכמו שמצאנו שאכלו אבותינו במדבר מן.

הטעם שגדל להם דווקא עץ חרובים

יש המבארים על פי הנאמר בדרך שאדם רוצה לילך מולכים אותו (מכות י, ב) וכיון שרשב"י רצה לעסוק בתורה וריחוק מתוך עמל הנאות העולם לכן סיעוהו מן השמים לאכול חרובים, א באבות דרבי נתן (פרק יא) אם אדם מנבל עצמו על דברי תורה ואוכל תמרים חרובים .. ויושב ומשמר לפתח של חכמים כל עבר ושב אומר שמא שוטה הוא זה לסוף אתה מוצא כל התורה כולה עמו (מפרשים).

טעם אחר: כדי שלא למשוך עין העוברים ושבים עליו שילקטו ממנו פירות ומתוך זה יודע מקום מושבם לכן גדל עץ חרובים שהוא מאכל פשוט (חידושי פרשת מרדכי).

טעם אחר: כדי להראות לנו את גודל הנס שנעשה להם שהיה כאן נס בתוך נס שעץ חרובים אינו נותן פירות עד שבעים שנה (בכורות ח, א) מנטיעות וכאן מיד שנברא העץ התחיל לתת פירות מיד (מהרש"א, רבינו גרשון).

טעם אחר: מפני שהחרובים נותנים הרגשה של שובע כדמצינו אצל רבי חנניא בן דוסא (ברכות יז, ב) שהיתה יוצא בת קול ואומרת בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת ובשבילו

שמא כשיצערו את אשתו תגלה אותו ועל ידי זה יתגלה גם מקום בית המדרש (ספר פרשת מרדכי על העיון יעקב שבת לג, ב).

טעם אחר: הכוונה שהטמין עצמו בקדושת התורה (פני מנחם תולדות עמ' ק"ג) **וכעין זה איתא בתפארת שלמה** (פרשת בראשית ג י) על מה שאמר אדם הראשון להקב"ה **"ואירא כי עירום אנכי ואחבא"** והקשה האלשיך הקדוש (שם ג ז) איך שייך להחביא את עצמו נגד הקדוש ברוך הוא אם יסתיר איש במסתרים, ותירץ עפ"י מ"ש בגמ' (שבת דף ל, ב) אצל דוד המלך ע"ה כשנאמר לו כי ביום השבת תמות היה לומד כל היום כי התורה מגינה ומציל, וזה ג"כ באדם הראשון שנגזר עליו ביום אכלך ממנו מות תמות היה סבור כי באותו יום ימות. לכן היה לומד כל היום וזה ואחבא בתוך התורה לכן נהפך עליו לטובה יומו של הש"י אלף שנים.

מדוע לקח את בנו רבי אלעזר וגרם לו צער המערה

רבי אלעזר היה לו רצון ללימוד התורה ולא היה מוכן להיפרד מאביו רבו הגדול, וכדאי היה לו לסבול את כל היסורים, לסבול פרישות של שנים רבות, להיות מובדל ומופרד משלוות ביתו מחיי משפחתו, ומחבורת החכמים מיישוב בני אדם, ולחיות בהתבודדות וביסורים, אך ורק מן הטעם שהיתה לו תורת אביו יקרה לו (לב ישראל בפרשתו להגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, וכן בספר ואני תפלה חלק ב' מאמר מתן תורה).

ואפשר דזה כוונת הגמ' סוכה (מה, ב) ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי ראיתי בני עלייה והן מועטין, אם אלף הן אני ובני מהן, אם מאה הם, אני ובני מהן, אם שנים הן, אני ובני הן, דהכוונה שיהא בני עליה שילמדו עם כזאת מסירות.

טעם אחר: לא רצה להשאיר את אביו לבד במערה, ולצאת ולבא כל יום לא רצה שפחד שיעלו על עקבותיהם, כמבואר בגמ' (שבת ס) דאלו שמתחבאים במערה מפחדים על כל אחד שיוצא שפתאום יתגלו, לכן הלך עם אביו לשם, (מעדני אשר).

טעם אחר: ע"פ מה דמבואר בגמ' (תענית ז ע, א, מכות י, א) אמר ר' יוסי בר חנינא מאי דכתיב חרב על הבדים ונאלו חרב על שונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בד בבד בתורה ולא עוד אלא שמטפשיין עצמן שנאמר ונאלו ולא עוד אלא שחוטאין כתיב הכא ונאלו וכתוב התם אשר נואלנו ואשר חטאנו, לכן ביקש רבי שמעון מבנו שישאר איתו (מעדני אשר).

הטעם שרבי אלעזר היה י"ג שנה במערה

לפי שהיה משורש נשמתו של הנער שהיה משרת את מיכה בפסלו שהיה בן גרשון בן מנשה והיה נער בן י"ג שנה ובעבור זה ישב רבי אלעזר י"ג שנה במערה (ספר הגלגלים פרק סד דף פו ט"ד).

המערה

לפי המסורת בכפר פקיעין שבהרי הגליל העליון מצויה מערה בתוך סבך של עצי חרובים וזה המערה שהתחבא רשב"י ובנו.

האיך הותר לרבי אלעזר ליכנס למערה

בשלמא רשב"י היה אנוס ואם כן הכניס עצמו לידי כך שיתבטל מקיום המצוות אך כיצד רבי אלעזר הכניס עצמו למצב של אנוס, ונראה שכיון שאביו היה מוכרח לחברתו הותר לו להכניס עצמו למצב הזה (אילת השחר וישב לב יא).

נחשב כלחם.

אף על פי שניתן לו עילוי זה על ידי הרומאים, מכל מקום נעשה ראש המדברים אף בבית המדרש, בביאור הדבר לפי שהכל גזירת שמים מפי עליון שלב מלכים ושרים ביד ה' (רבינו צדוק הכהן מלובלין בפרי צדיק קדושת שבת מאמר ז).

ראש המדברים

מלבד שמינהו ראש המדברים, שמא מינהו קיסר להיות ראש בית הנשיא (תוס' מנחות קג, א ד"ה מעשה).

יוסי ששתק יגלה לציפורי או יגלה מציפורי

יש שהקשו הרי מקום מושבו של ר' יוסי הוא בציפורי (סנהדרין לב, ב) ולכן גרסו יגלה מציפורי (רש"ש שבת לג, ב).

איתבו תריסר שני במערתא, אתא אליהו וקם אפיתחא

דמערתא, אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזרתיה (שבת לג, ב)

הטעם שאליהו הנביא עמד בפתח המערה ודיבר בלשון נסתר ולא דיבר פנים מול פנים כדאיתא בזוהר (זוהר חדש עג, א) כשהיו רשב"י ור"א בנו במערה היה אליהו בא בכל יום ללמוד עמהם ב' פעמים לא נכנס למערה.

לפי שרשב"י היה בדרגה שלא מסיח דעתו רגע אחד מהתורה וכיון שאליהו בא עליהם הפעם לא על דברי תורה לא רצה לדבר עימהם פנים אל פנים לפי שכשידברו איתו יצטרכו לפנות עצמם מדברי תורה לשיחה עמו לכן לא אמר אליהם פנים אל פנים אלא אמר את דבריו בפתח המערה וממילא לא פסקו מדבקותם בתורה (ספר בן יהודה ח"א דף טו, א, שם אות ו).

טעם אחר: לפי שאז רשב"י ור"א לא היו מקבלים את דבריו שהיו חושבים שמא שד הוא שמטעם זה אין נכנסים לחורבה (ברכות ג, א) ועל ידי שהכריז

מבחוץ ידוע שאינו שד שהרי אמרו רבותינו (סוף מסכת מגילה) "שמע קול גברא במדבר משתמשים בו בבת קול וכך גם כאן כיון שאינו מצוי קול גבר במדבר ידעו שאינו שד (ע"ב חידושי מסכת שבת לג, ב).

טעם אחר: לפי שלא היה מקום במערה לכן הודיע מבחוץ (הגר"ח קובץ תורתו מגן לנו עמוד לה).

וצריך עיון הרי ללמוד עמהם היה לו מקום ליכנס למערה כמבואר (סנהדרין צח, א).

ואפשר לומר על פי דברי החת"ס (שו"ת ח"ו סימן צח) שיש לאליהו ב' אופנים ואם כן כשבא ללמוד עימהן היה בתורה מלאך אבל עכשיו הגיע בתורת גואל ולכן לא נכנס.

טעם אחר: לפי שבימי קדם תלמידי בית המדרש היו רגילים לזון את גופם במים וחרובים ראייה לדבר מהגמרא (ב"מ נט, ב) לגבי תנורו של עכנאי שנחלק רבי אלעזר עם חכמים אם הוא מטמא, אמר להם רבי אלעזר לחכמים אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו, חזר ואמר להם אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח וחזרו אמת המים לאחריהם

והקשה בחידושי תורת חיים (שם) מדוע אמר דווקא אמת המים וחרובים וביאר כמו שהזדמן לרשב"י ורבי אלעזר בנו במערה ללמוד בה חרובים ומים להתפרנס מהם, כך היו רגילים לבנות בית מדרש ולנטעו עץ חרובים ולתן אמת המים כדי שיהיה לתלמידים להתפרנס מהן וכיון שמנהג קדום היה לתלמידים

עוד מימי רבי אלעזר לאכול חרובים ולשתות מים לכן זימן להם הקב"ה עץ חרובים ומים שבזה היו רגילים (קובץ נזר התורה אייר תשסט עמוד רעו).

האיך קיים רשב"י את המצוות במערה

איך קיים רשב"י את המצוות ובפרט סעודת שבת דאמר באדרא "כל ימי לא בטילנא תלת סעודתו דשבתא" איך אמר לא ביטל. והאיך קיים אכילת מצה בליל פסח ושאר דברים שצריכים פת (שו"ת רב פועלים חלק א יור"ד סימן נב).

אונס רחמנא פטרא כיון שבאותם שנים שנתחבא מפני המלכות מסכנת מות פטור מג' סעודות ואכילת מצה ומרור בפסח וכל המצוות של קיים ולא נחשב כביטול (שו"ת רב פועלים חלק א יור"ד סימן נב).

טעם אחר: אליהו הנביא היה מביא להם לחם פת ויין בעת שהיו צריכים כיום שאליהו (כמבואר בזוהר החדש דף עג, א) היה מגיע אליהם ב' פעמים ביום (ספר האשל להרה"ג רבי שבתאי ליפשיץ זצ"ל).

טעם אחר: על פי מה דאיתא במדרש תלפיות (אות ה' ענף חרוב) שכתב שחכם אחד שקיבל מהזקנים איש מפי עד רשב"י שאילן חרובים שהיה לרשב"י במערה היה מתהפך בערב שבת לאילן תמרים, ומ"ט בערב שבת דאמרו בברכות (יב, א) דאם בירך ברכת המזון על תמרים יצא ידי חובה כיון דמיזן זין (וכ"ה בשו"ע רח, יז) וכתב הפמ"ג (רעג א"א ס"ק מו) דלפי זה אפשר לצאת ידי חובת קידוש במקום סעודה, ולפי זה אפשר לומר שהחרובים נהפכו לתמרים כדי שיוכל לקיים סעודת שבת בתמרים (ספר ביוורי חיים חלק ג' עמוד תתנג).

יהודה שעילה התעלה